סיפורו של דוקטור דוליטל

כתב ואייר: יו לופטינג

תרגמה מאנגלית: עטרה אופק

הוצאת מודן - אוקיאנוס 2013

סדרת הרפתקה סופרים מתרגמים קלאסיקה

איור העטיפה: בתיה קולטון

על הספר

דוקטור דוליטל הוא רופא בעיירה קטנה באנגליה. הוא אוהב בעלי חיים אך הם ממלאים את ביתו ומונעים מבני אדם לבוא ולקבל טיפול רפואי. פולינזיה, תוכית זקנה שמתגוררת בבית, יחד עם עוד בעלי חיים שונים ומשונים, מציעה לדוליטל ללמד אותו את שפת החיות וכך יוכל להיות רופא חיות במקום רופא לבני אדם.

דוליטל נעשה רופא חיות ידוע עד כדי כך שהקופים החולים באפריקה מבקשים את עזרתו. הספר מתאר את מסעו להצלת הקופים באפריקה וההרפתקאות שהתרחשו בדרכו, עד שובו חזרה לאנגליה.

פרטים והרחבה על הספר ועל התרגומים לעברית ניתן למצוא במאמרה של נירה לוין באתר דפדף:

http://www.dafdaf.co.il/details.asp?MenuID=1&SubMenuID=131&PageID=3803&Ot=%F1

הפעלות

(לתלמידים היותר בוגרים)

בפרק "אחרית דבר" (כדאי מאד לקרוא אותו) כותבת עטרה אופק המתרגמת:

"חרף מעלליו המדהימים של הדוקטור הוא עצמו כמעט שאינו יוזם דבר. הדברים פשוט קורים לו והוא פועל בהתאם לנסיבות. " (עמ' 140)

אחת הדוגמאות לדברים הכתובים כאן היא כאשר מתכנן הרופא לעזוב את אפריקה ולחזור לביתו.

" ואילו אני תוהה", אמר הדוקטור, איפה נשיג ספינה אחרת לשוט בה הביתה. ... נו טוב, אולי נמצא סירה שאיש אינו צריך, מוטלת איפשהו על החוף. 'קודם נגיע לגשר ואז נעבור אותו'."

- כיצד השיג דוקטור דוליטל סירה ומה קרה לסירה זו בדרך?

הביאו דוגמאות נוספות למה שקרה לדוקטור דוליטל, ולדרך שבה הגיב ופעל.

- כיצד ניהל דוקטור דוליטל את חיי הבית שלו? מי היו בעלי החיים המרכזיים שעזרו לו לנהל את הבית?
- מה יחסו של דוקטור דוליטל לכסף?
- עובדות ודמיון על בעלי החיים שבסיפור:

למשל, מה מספר הסופר על חוש הריח של הכלבים, חוש הראיה של העיט, העכברושים הנוטשים ספינה טובעת? מה מתוך המסופר נכון, מה מוגזם ומה דמיוני? (הביאו דוגמאות נוספות).

- כיצד מקדמות היכולות של בעלי החיים את העלילה? (למשל הכלב מוביל בעזרת חוש הריח שלו את הספינה למקום משכנו של הדוד הדייג בסלע המבודד) הביאו דוגמאות מתוך הספר.
- לדוקטור דוליטל היה חשוב מאד לקיים הבטחות, אולי חוץ מאשר במקרה של הנסיך השחור. הסבירו משפט זה. האם אתם מסכימים אתו?
- דוקטור דוליטל אהב בעלי חיים. לדוגמה, הוא היה מוכן לנסוע הרחק ולסכן את עצמו כדי להציל את הקופים. ספרו, כיצד ניהל דוקטור דוליטל את מבצע הצלת הקופים וכיצד גייס את כל חיות היער לעזרתו.
- מה דעתה של פולינזיה התוכית על בני האדם? (עמ' 21)
- בני האדם בסיפור: בית המלוכה באפריקה (המלך, המלכה והנסיך), תושבי העיירה שבה גר דוליטל, תושבי עיירת הדייגים, שודדי הים ועוד. חלקם חיוביים, חלקם הפכו משליליים לחיוביים, וחלקם לא השתנו כלל. בחרו את אחת הדמויות או אחת מקבוצות בני האדם המופיעים בסיפור ותארו אותם.
- הביאו דוגמאות של הומור בסיפור (למשל האישה שהתיישבה על קיפוד. האם זה מצחיק?)
- "אילו ידעתי לדבר בלשון בעלי החיים".....המשיכו משפט זה. מה הייתם עושים?
- אילו דברים היו משתנים בסיפור אילו היו בזמנו של דוליטל אינטרנט ותקשורת סלולרית? נסו לבחור את אחד הפרקים ולהעבירו לתקופתנו.

לצעירים ולבוגרים.

לפניכם שאלון טריוויה

1. לכל שאלה יש רק תשובה אחת נכונה.

2.כל תשובה נכונה מזכה את העונים בנקודה.

3.כל משתתף מסמן את התשובה שנראית לו נכונה על דף.

4. בסוף השאלון ישנו פתרון לשאלות. השוו את פתרונותיכם.

5. מי שאסף מספר רב יותר של נקודות הוא המנצח.

6. את הנקודות אפשר להעביר לפרת משה רבנו (מושית השבע), או לנמר או לכל בעל חיים שמרגיש צורך בתוספת לנקודות שכבר יש לו.

השאלון

סמנו את התשובה הנכונה על דף:

1.בגינה הגדולה והיפה טיפלו:

א. שרה, אחותו של דוקטור דוליטל.

ב. הברווזה דב-דב.

ג. דוקטור דוליטל.

ד. הכלב ג'יפ.

2.דוקטור דוליטל קיבל את הרעיון להיות רופא של חיות:

א. מהתוכית פולינזיה

ב. מאחותו שרה

ג . מסוס העבודה

ד. ממוכר המזון לחיות

3. סוס העבודה ביקש מדוקטור דוליטל שייתן לו:

א. משקפיים

ב. אוכף נוח

ג. תפריט דל קלוריות

ד. שיניים תותבות

4.פולינזיה שונאת את בני האדם כי:

א. הם צדים בעלי חיים.

ב. הם אינם מתאמצים לדבר בשפת החיות.

ג. הם טוענים כי בעלי החיים הם יצורים אילמים.

ד. הם עושים מלחמות.

5.דוקטור דוליטל שיחרר את הקוף הקשור לתיבת הנגינה ונתן לנגן האיטלקי:

א. כוס קפה

ב. מכה חזקה

ג. מכתב תודה

ד. בעיטה

6. שרה דוליטל הלכה להתחתן לאחר שהתנין אכל את:

א. השמלה שלה

ב. הנעליים החדשות שלה.

ג. ציפוי הלינוליאום שעל הרצפה.

ד. את הארוחה שהכינה לדוקטור דוליטל

7. דוקטור דוליטל חשב שכסף זה :

א. מטרד

ב. הכי חשוב בעולם

ג. יש להשתמש בו בתבונה

ד. משהו ששומרים לימי הזקנה

8. הכלב ג'יפ הצטיין ב:

א. נהיגה בג'יפ

ב. ברדיפה אחרי גנבים

ג בסיפורי מעשיות

ד. בהברשת הרצפה

9.דוקטור דוליטל השאיר את מפתחות הבית שלו בידי:

א. אחותו שרה

ב. הסוס הזקן

ג. מוכר המזון

ד. פולינזיה

10 . את הספר "סיפורו של דוקטור דוליטל" כתב ואייר:

א. גימל לפת ,שהיה רופא חיות.

ב. אייב גיטקיק, ששלח מכתבים לילדיו.

ג. שון גבריטיג ,משורר מלפני מאה שנים

ד. יו לופטינג , על פי מכתבים שכתב ואייר לילדיו בזמן מלחמת העולם הראשונה.

11. דוקטור דוליטל והחיות שעמו הגיעו לאפריקה אבל הסירה שלהם:

א. נחטפה על ידי שבט אוכלי אדם.

ב. הדגים המעופפים העיפו אותה לשמיים.

ג. הדולפינים מילאו אותה בבצלים והיא שקעה.

ד. הסירה עלתה על שרטון וטבעה.

12.מלך גילגוניה סרב לאפשר לדוקטור דוליטל לעבור דרך אדמותיו כי:

א. האדמות שלו קדושות.

ב. רק אנשי השבט יכולים לדרוך על אדמת גילגוניה.

ג. פעם עברו שם אנשים לבנים וגנבו את הזהב של ארצו והרגו את הפילים שלו.

ד. הארץ הייתה בשנת שמיטה.

13.כדי להציל את דוקטור דוליטל מאנשי המלך שרדפו אחריהם לארץ הקופים עשו הקופים:

א. רעש

ב. גשר של קופים בשילוב ידיים ורגליים.

ג. זרקו אגוזי קוקוס על אנשי המלך.

ד. בעטו באנשי המלך הרודפים.

14.מלך האריות הסכים לעזור לדוקטור דוליטל כי:

א. רצה לרפא את בנו

ב. אשתו אמרה לו

ג. הוא אוהב אדם

ד. הוא אוהב לעזור

15.הקופים החליטו לתת מתנה לדוקטור דוליטל:

א. שק מלא זהב

ב. חיה נדירה

ג. אנייה מלאה אגוזי קוקוס

ד. ארבעה קופים שיעזרו לו בבית

16. הנסיך בומפו טבל את פניו במשחות שרקח דוקטור דוליטל כי:

א. היה חולה

ב. אהב את טעם המשחות

ג. רצה להבהיר את פניו

ד. כך ציווה עליו אבא שלו

17. המעשה הטוב האחרון של דוקטור דוליטל במסעו היה קשור בהצלת:

א. דולפינים

ב. חיות נדירות

ג. ילד קטן

ד. עצים נדירים

פתרונות:
1=ג, 2=ד, 3=א, 4=ב,ג, 5=ב, 6=ג, 7=א, 8=ד, 9=ב, 10=ד, 11=ד, 12=ג, 13=ב, 14=א,ב, 15=ב, 16=ג,17=ג.

הפעלה לתוספת נקודות, השוואת נוסחים:

סיפורו של דוקטור דוליטל תורגם לעברית בידי מספר מתרגמים. במשך השנים השפה העברית השתנתה ועמה מספר שמות של מקומות וכינויי החיות.

- **פעילות א.**

הקשיבו לשיר האדון הרופא מפי אריק איינשטיין שנכתב: מילים ומנגינה בידי שלום חנוך.

השיר נכתב על דוקטור דוליטל על סמך תרגומים ישנים יותר.

1. הקשיבו לשיר שנמצא באתר:

https://www.youtube.com/watch?v=Wla_cIblnkA

2. כתבו איך השמות הבאים ברשימה תורגמו עכשיו על ידי עטרה אופק :

השם בתרגום ישן (בשיר)	**השם בתרגום החדש**
במדמנה אשר בגיא השלוליות	
איש- בינות	
דחיקסליק	

3. העניקו לעצמכם 10 נקודות על כל שם נכון.

4. אם אתם מתקשים לקלוט את סיפור השיר רק בשמיעה אתם יכולים להיעזר

באתר "שירונט".

http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=166&wrkid=7202

פעילות ב

(לתלמידים היותר בוגרים)

לפניכם העמוד הראשון מתוך תרגומה של ז. שביט הוצאת מסדה 1976.

קראו אותו והשוו לעמוד הראשון של הספר בתרגומה של עטרה אופק: וענו על השאלות הבאות:

1. השוו בין שמותיהם של שני הפרקים
2. במקום "אבות אבותינו" כותבת המתרגמת עטרה אופק:
3. מה כתוב בתרגום של שביט במקום "ידע המון דברים"?
4. מה כתוב בתרגומה של אופק במקום "עיר קטנה"?
5. מה שמה של העיר בכל אחד מהתרגומים?
6. מה אפשר ללמוד על השינויים בלשון העברית בין 1976 לבין 2013 , שנת התרגום החדש?
7. האם לדעתכם יש הצדקה לתרגום מחדש של ספרים? נמקו.

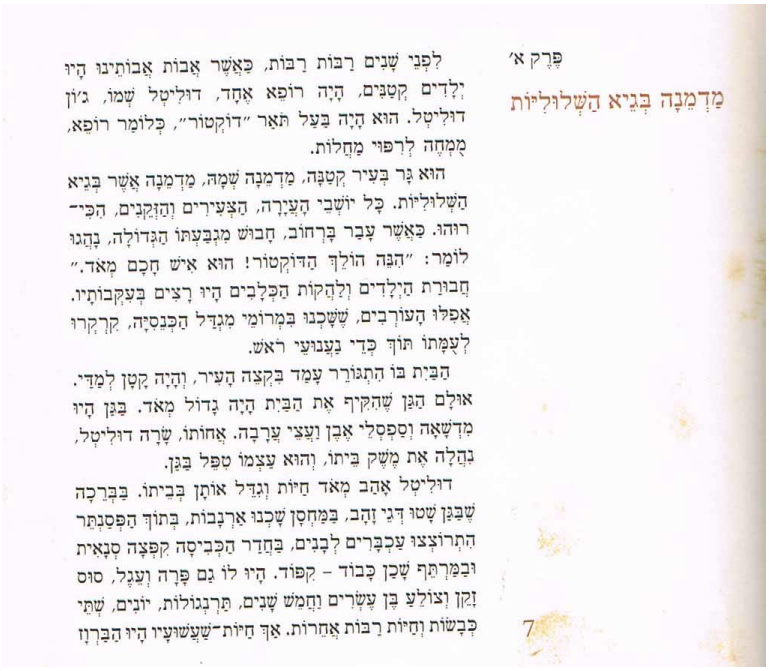

פֶּרֶק א׳

מַדְמֵנָה בְּגִיא הַשְּׁלוּלִיּוֹת

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת רַבּוֹת, כַּאֲשֶׁר אֲבוֹתֵינוּ הָיוּ יְלָדִים קְטַנִּים, הָיָה רוֹפֵא אֶחָד, דוּלִיטְל שְׁמוֹ, ג׳וֹן דוּלִיטְל. הוּא הָיָה בַּעַל תֹּאַר ״דוֹקְטוֹר״, כְּלוֹמַר רוֹפֵא, מְמֻחֶה לִרְפוּי מַחֲלוֹת.

הוּא גָּר בְּעִיר קְטַנָּה, מַדְמֵנָה שְׁמָהּ, מַדְמֵנָה אֲשֶׁר בְּגִיא הַשְּׁלוּלִיּוֹת. כָּל יוֹשְׁבֵי הָעֲיָרָה, הַצְּעִירִים וְהַזְּקֵנִים, הִכִּירוּהוּ. כַּאֲשֶׁר עָבַר בָּרְחוֹב, חָבוּשׁ מִגְבַּעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה, נָהֲגוּ לוֹמַר: ״הִנֵּה הוֹלֵךְ הַדּוֹקְטוֹר! הוּא אִישׁ חָכָם מְאֹד.״ חֲבוּרַת הַיְלָדִים וְלַהֲקוֹת הַכְּלָבִים הָיוּ רָצִים בְּעִקְבוֹתָיו. אֲפִלּוּ הָעוֹרְבִים, שֶׁשָּׁכְנוּ בְּמִרוֹמֵי מִגְדַּל הַכְּנֵסִיָּה, קַרְקְרוּ לְעֻמָּתוֹ תּוֹךְ כְּדֵי נַעֲנוּעֵי רֹאשׁ.

הַבַּיִת בּוֹ הִתְגּוֹרֵר עָמַד בְּקְצֵה הָעִיר, וְהָיָה קָטָן לְמַדַּי. אוּלָם הַגַּן שֶׁהִקִּיף אֶת הַבַּיִת הָיָה גָּדוֹל מְאֹד. בַּגַּן הָיוּ מְדֻשְּׁאָה וְסַפְסָלֵי אֶבֶן וְעֵצֵי עֲרָבָה. אֲחוֹתוֹ, שָׂרָה דוּלִיטְל, נָהֲלָה אֶת מֶשֶׁק בֵּיתוֹ, וְהוּא עַצְמוֹ טִפֵּל בַּגַּן.

דוּלִיטְל אָהַב מְאֹד חַיּוֹת וְגִדֵּל אוֹתָן בְּבֵיתוֹ. בְּבִרְכָה שֶׁבַּגַּן שָׁטוּ דְּגֵי זָהָב, בְּמַחְסָן שָׁכְנוּ אַרְנָבוֹת, בְּתוֹךְ הַפְּסַנְתֵּר הִתְרוֹצְצוּ עַכְבָּרִים לְבָנִים, בַּחֲדַר הַכְּבִיסָה קִפְּצָה סְנָאִית וּבַמַּרְתֵּף שָׁכַן כְּבוֹד – קִפּוֹד. הָיוּ לוֹ גַּם פָּרָה וְעֶגֶל, סוּס זָקֵן וְצוֹלַעַ בֶּן עֶשְׂרִים וַחֲמֵשׁ שָׁנִים, תַּרְנְגוֹלוֹת, יוֹנִים, שְׁתֵּי כְּבָשׁוֹת וְחַיּוֹת רַבּוֹת אֲחֵרוֹת. אַךְ חַיּוֹת־שֶׁעֲשׁוּעָיו הָיוּ הַבַּרְוָז

7

הכינו:

ד"ר רחל עזוז

ד"ר איה מרבך

מחברות סדרות ספרי הלימוד "לשון ועוד", "עברית ועוד" "לקרוא ועוד"